

DOMNUL LUCA

COMEDIE INTR'UN ACT

DE

D-I C. RĂDULESCU-MOTRU

PERSOANELE:

LUCA om de afaceri, 45 ani.
TEODOR SOREANU avocat, 45 ani
ELISA soția sa, 36 ani.
MATEI fiul lui T. Soreanu, 17 ani.
MARIOARA fiica lui T. Soreanu, 15 ani.
LENCUȚA BRĂESCU, 65 ani.
PANDELE ROSIANU, 55 ani.
SEVASTA soția sa, 50 ani.
ANICA servitoarea la Soreanu.
TEREZA bucătăreasă.
UN CLIENT.

Scena reprezintă salonul de primire al soților Soreanu. La dreapta spectatorului ușa biroului lui T. Soreanu. La stânga o fereastră și o ușă spre fund. În fața spectatorului (fundul scenei) o ușă. Mobile fără lux. Lângă ușa biroului, în dreapta, telefon.

Acțiunea se petrece în București în 1909

SCENA I

Lenuța Brăescu, Matei, Marioara.

Matei. Mai repede Marioară. Are să vină tata și eu nu sunt încă gata. Altă dată coseai mai repede.
(Se plimbă prin cameră).

Marioara. Altă dată tu nu erai așa de zorit, dragă Matei (coase la un nasture dela haina lui Matei).

Lenuța. Astăzi cu toții sunteți zoriți. (către Matei). Mai potolit băete. Nu pieri doar lumea.

Matei. Cum să nu fiu zorit, mătușico, într'o zi ca asta? Așa ceva nu se întâmplă prea des. Dacă astăzi n'oi scoate bicicleta dela tata, n'o mai scot cât lumea.

Lenuța. Și după bicicletă ce are să urmeze? Trăsură? Automobil? Un voiagiu la Paris?

Matei. Nimic, nimic, mătușico. Îți jur, nimic. Să am bicicleta și nu mai cer nimic. Ah! ce plăcere (se așează pe canapea lângă Lenuța) mătușico, să te vezi pe bicicletă și să despici aerul cu iuțeala unei săgeți. Să mergi aproape năuc sub biciul vântului care-ți arde obrazii, și apoi să simți pieptul cum ți se dilată; să simți cum nu te mai încap hainele.

Marioara. Nu te mai încap pe tine hainele și altfel, dragă Matei. Pe fiecare zi îți cos câte un nasture și acum când n'ai bicicletă. Iată e gata (da haina lui Matei).

Matei (îmbrăcându-se). Ce zici mătușică, n'are să-mi cumpere tata bicicleta? Sigur îmi cumpără.

Lenuța. Cred că da, dacă a câștigat atâția bani cât ziceți.

Marioara. 100.000 lei mătușico, așa dintr'odată, ca la loterie. Ce buna inspirație! Cu 12.000 să câștigi deodată 100.000.

Matei. Inspirație! Zi mai bine prevedere (pedant). Oricine în locul tatei ar fi făcut acelaș lucru. Eram sigur că acțiunile Societății Aurelius nu erau să rămână veșnic scăzute. Terenurile ei conțineau cu siguranță petrol. Odată și odată trebuia să se găsească un capitalist în măsură să le exploateze, și el, natural, să plătească înzecit acțiunile. Zi dar prevedere.

Lenuța. Ce-ți e și cu tinerii de astăzi! Știu tot. Prevăd tot. Eu, dragă Matei, n'aș fi avut atâta prevedere. Mulțumesc lui D-zeu că tatăl vostru a avut norocul să câștige, dacă o fi câștigat.

Marioara. Cum mătușico, să nu fie sigur că tata a câștigat 100.000 lei? Vai! și cum se bucura mama.

Lenuța. Eu nu zic că n'a câștigat fetiço. Doresc din suflet să fi câștigat. Dar lucrul nu este sigur, decât după ce tatăl vostru se va înapoia.

Matei. Da, dar d. Luca ne-a asigurat de aseară; și dânsul este un om de afaceri, și cu multă experiență.

Lenuța. Domnul Luca; domnul Luca! Cuvântul d-lui Luca nu este cuvântul evangelistului. Poate și dânsul să se înșele; mai ales când nu este vorba de interesele sale.

Matei (plimbându-se agitat). Dar de ce nu o mai veni tata? A plecat de două ore aproape (uitându-se la ceas). A trecut de 9¹/₂.

Lenuța. A făcut rău că a plecat prea de vreme. Până la 9 nu e nici un birou deschis. (Sgomot afară).

Marioara } (repede la ușă). E tata. Nu, poșta.
Matei } (repede la ușă). E tata. Nu, poșta.

(Răsfoiesc corespondența).

SCENA II

Elisa, Lenuța, Marioara, Matei.

Elisa. N'a mai sosit Teodor? Sărut mânilor tușă Lenuço. Ce să fie atâta întârziere?

Lenuța. Nu e nici o întârziere dragă nepoată. Barbatu-tău s'a dus prea de vreme. La ora aceasta birourile sunt închise.

Matei (vesel). Iată. E sigur mătușico. Iată ce scrie *Universul* (incepe să citească grăbit). După erupțiunea sondei, inginerul șef, care se găsește la fața locului, a luat toate măsurile necesare pentru ca... î... î... î... iată: Cu această ocazie se afirmă că acțiunile societății Aurelius, de unde se cotau până acum cu 45—50 lei bucata, găsesc cumpărători cu 480—500 lei bucata.

Marioara. Uite și *Dimineața*.

Matei (luând repede ziarul, citește). După erupțiunea sondei inginerul șef care se găsește la fața locului... Identice! Identice ca dincolo. Cu această ocaziune se afirmă că acțiunile societății Aurelius, de unde se cotau până acum cu 45—50 lei bucata, găsesc cumpărători cu 480—500 lei bucata.

Marioara. Iată și *Minerva*.

Matei (cu acelaș gest repede). Da. Identice. Erupțiunea sondei... cu 480—500 lei bucata. În toate o informație identică. Este dar sigur.

Lenuța. Mie mi-ar fi plăcut să fie informația mai puțin identică, așa aș fi fost mai sigură. Dar în sfârșit nu este zis; chiar dacă jurnalele spun la fel, se poate ca lucrul să fie totuși adevărat...

Elisa (nerăbdătoare, își face de lucru prin salon. Deschide fereastra și privește pe stradă). Nu se vede.

Matei (neglijent, privind corespondența). O scrisoare pentru d-ta mătușico. Iartă-ne, noi în zăpăceală, nu ne uitasem la scrisori.

Lenuța. Nu face nimic, dragă Matei. Eu nu sunt așa zorită (luând scrisoarea). Și lucrurile cari mi se scriu mie pot fi citite și mâine ca și astăzi (pune scrisoarea alături fără a o deschide). Dragă Eliso, fii liniștită.

Elisa. Ah dragă mătușe, îndoiala mă omoară. Să fi câștigat Teodor, să nu fi câștigat...

Lenuța. Dar Eliso, voi nu stați numai în banii aceștia. Barbatu-tău câștigă acum destul de frumos. Bine ar fi să fi câștigat; dar, în sfârșit, și dacă n'a câștigat, nenorocire mare nu este.

Elisa. Da! Da! Dar vezi tușă Lenuța, noutatea cea bună, dacă nu s'ar adeveri, m'ar sgudui puternic. Teodor câștigă, este drept; dar ce este câștigul picătură cu picătură pe lângă câștigul torent. Cel puțin, dacă n'aș fi avut vre-o speranță.

Marioara. Nu se poate mamă. Tata trebuie să fi câștigat. Am eu o presimțire.

Elisa. Bine ar fi.

Matei. Mă duc eu înainte să aflu. Vă telefonez chiar din biroul societății. Sbor. Aș sbura eu mai repede dacă aș avea bicicleta. Sărut mâna.

SCENA III

Cei de sus. Un client.

Matei (în ușa se întâlnește cu un domn). A, domnul?...

Clientul. Căutam pe d. Teodor Soreanu. (Toți afară de Lenuța se apropie).

Matei. Da, dânsul șeade aici. Dar d-voastră ce voiți cu dânsul?

Marioara. D-voastră sunteți dela Societatea Aurelius?

Clientul. Nu domnișoară.

Elisa, Matei, Marioara. Nu!...

Clientul. Nu. Mie mi s'a dat de către d. Luca adresa d-lui Soreanu. Fiindcă d. Soreanu este avocat nu-i așa? Dar ce mai întreb! am auzit eu adesea vorbindu-se despre dânsul...

Matei. Ați auzit și ieri?

Clientul. Ieri anume, nu. Adică ieri am luat numai adresa dela d. Luca. Este un bun avocat d. Teodor Soreanu, nu-i așa?

Matei. Mă duc. Poftiți, Domnule, și așteptați aci în birou. (Clientul intră în birou spre dreapta. Matei iese).

SCENA IV

Lenuța, Elisa, Marioara

Elisa. Mor! Mor!

Lenuța. Vino, draga mea, și fă câțiva pași prin grădină până vine Teodor. (Sună telefonul).

Elisa. Vezi Marioară cine este. Poate Teodor.

Marioara (la telefon). Allo! Allo! Casa d-lui avocat Teodor Soreanu—D. Luca.

Elisa (cu atenția încordată) d. Luca?

Marioara (la telefon). Nu este acasă, dar îl așteptăm să vină dintr'un minut în altul. —Poftiți mă rog. Dar d-le Luca, permiteți; ce mai nou de ieri seara. Se adeverește?—N'ați trecut pe la birou. Mulțumesc (lasă telefonul). Tot ce a știut ascară, alta nimic. Trimete sărutări de mână.

Lenuța. Nu fi neliniștită Eliso. Peste câteva minute o să aflăm tot. (Lenuța și Elisa ies prin stânga).

SCENA V

Anica, Marioara, Tereza (la stânga numai în ușa)

Anica. D-șoară Marioară, e adevărat?

Marioara. Așa cred Anico, dar numai când se va înapoia tata avem să știm sigur.

Anica. Oh. D-șoară! Cum ne bucurăm cu toții. Toți vecinii la cari am spus se bucură.

Marioara. Rău ai făcut, că ai lățit vorba Anico, până nu știm sigur.

Anica. Și cum se bucură toți d-șoară! Tatăl d-tale își merită, zău, norocul. Mă uit eu de când sunt în serviciu la d-voastră, câți d-ni vin la d. Teodor, și d-ni mai bogați de cât d-nu Teodor. Vin cu cupèle și ce bine îmbrăcați! Toți au nevoie de d. Teodor; și d. Teodor mai cu învățătură decât ei nu are banii lor, și de multe ori merge și pe jos. Nu, zău, d-șoară, mare dreptate a făcut și D-zeu! (bate din palme veselă). Cum am să văd acum pe conia comandându-și o rochie frumoasă, să facă necaz la toate cucoanele care vin pe aici. Și pe d-ta d-șoară Marioară, cum am să te văd cu rochii draguțe de mătase, și

mergând cu conia în trăsură și la teatru. Apoi la bucătărie n'o să mai cântărească nici conia carnea în fiecare zi ca să aibă ceartă cu bucătăreasa; și nu o să se mai certe pentru fie ce 5 parale cu toți oltenii. Ah! ce bine îmi pare. Fiind-că eu să spun drept, d-șoară, așa înțeleg viața. Când omul are să trăiască în larg, să nu se chindosească. Uite, o să îmbrăcăm și fotografiile acestea din nou. Mie mi-ar place așa o culoare roșie, cum am văzut la un arendaș bogat la care am fost înainte în serviciu.

Marioara. Numai dacă ar fi câștigat tata, Anico, să nu ne facem bucurie degeaba.

Anica. A câștigat D-șoară. N'a spus d. Luca?

Marioara. D. Luca poate să se fi înșelat.

Anica. D. Luca să se înșele? Așa ceva nu se întâmplă, D-șoară. D. Luca nu se înșală când este în joc d. Teodor.

Marioara. Este adevărat, d. Luca este un bun prieten a lui tata.

Anica. Și prieten care câștigă bine după urma d-lui Teodor. Ei D-șoară, dacă n'ar fi tatăl d-tale, n'ar trăi d. Luca așa de bine! Știm și noi ceva. Câți mușterii, care vin cu procese pe la d. Luca; și d. Teodor ia 1—2 sute lei, și d. Luca ia 3.

Marioara. Nu vorbi așa Anico. Tu nu poți ști.

Anica. Eu să nu știu, D-șoară? Eu știu mai bine de cât toți d-voastră. Eu stau la ușa de aduc și scot mușterii din birou. Eu aud pe toți ce șoptesc. Iată, mai alaltăieri, știi d-ta domnul acela gras, arendașul, care a stat la d. Teodor în birou mai bine de două ceasuri, de credeam că numai pleacă? Ei știi d-ta, ce se întâmplase d-lui acela?

Marioara. Vre-un neajuns la moșie.

Anica. Un neajuns, dar ce neajuns d-șoară! Când a intrat pe ușa la d. Teodor eră galben ca ceara și uite așa îi tremurau picioarele. Bietul om avea un proces cu meteahna!

Marioara. Toate procesele sunt așa.

Anica. Nu ca ăsta. Arendașul avea în proces chiar pielea lui, fiindcă știi... (vorbește încet la ureche) Am prins eu cu urechea la ușa.

Marioara. Ingrozitor. Și cum?

Anica. Vezi d-ta ca omul cel repede la mânie. Țăranul se vede s'a împotrivit; el iute: pliuț, și beleaua a fost gata. Când a eșit dela d. Teodor uite așa se închină domnul cel gras, și zicea: Să-l ție D-zeu pe d. Luca că mi-a găsit pe avocatul ăsta. Ce crezi d-ta că o fi luat d. Luca? Ei da, vezi, nu mai am necaz pe dânsul, de când am auzit că și d. Teodor a câștigat ieri 100.000 lei.

Marioara. Și să nu ai necaz Anico, fiind-că tot d. Luca l'a făcut pe tata să câștige și acum.

Anica. Tot d. Luca? Cât o fi câștigat atunci dânsul d-șoară? minunea lui D-zeu! (Bucătăreasa, bagă capul pe ușa). Uite și bucătăreasa, moare să știe mai curând ce a făcut d. Teodor (către bucătăreasa). N'a venit, nu. Las că viu eu, să vă spun, cum voi afla ceva. Așa oameni curioși. Cu cât este omul mă simpu cu atât este mai curios. Du-te acuma jos.

Ascultă Terezo, să iei ghiață multă. Par'că văd pe coniața că o să-ți dea șampanie să pui la ghiață.

Marioara. Mă duc să gălesc pe mama. Anico cum o veni tata să ne vestești.

Anica. Fiți fără grijă d-șoară. Viu într'o clipă.
(*Marioara iese.*)

SCENA VI.

Anica, Clientul, Tereza (la ușă).

Clientul (eșind din birou). Mă rog nu s'a mai înapoiat d. Teodor Soreanu?

Anica. Și dacă s'o înapoiă, astăzi pentru procese are să fie cam greu.

Clientul. Cam greu? De ce?

Anica. Adică pentru procese mai mici, (cu importanță). D. Teodor Soreanu este acum foarte ocupat și n'are să mai iă așa procese mici ca mai 'nainte. Are să iă numai procese mari.

Clientul. Imi pare foarte bine pentru d. Teodor. Dar vezi, pe mine nu are să mă lase. Eu sunt trimes de un prieten; de d. Luca.

Anicu. De d. Luca?

Clientul. Și eu am daraverile mele cu d. Luca.

Anica. Dacă sunteți dela d. Luca atunci așteptați,

Clientul. Aș veni mai târziu de aș ști că întârziază d. Teodor. Pe la 11^{1/2}. Ha?

Anica. Mai bine. Și să veniți cu fața mai veselă fiindcă d. Teodor are să fie vesel. Toată lumea din casă de aici, este foarte veselă pe ziua de astăzi.

Clientul. A, înțeleg, este ziua de naștere a d-lui Teodor, ori a coniaței.

Anica. Mai mult, este ziua de naștere a amândorora, și a tuturor, și chiar a mea. Fiindcă și eu mă bucur.

Clientul (vesel). A tuturor! Fata asta are haz. Va să zică ziua de naștere a tuturor! Am să vii vesel.

Anica. Cât de vesel; și cântând, vei fi bine primit.

Clientul. Și cântând? Bravo! am să vii cântând.

Anica (văzând din nou capul bucătăresei). N'a venit încă!

SCENA VII

Clientul, Anica, Pandele, Sevasta, Tereza.

Pandele. N'a sosit d. Teodor?

Anica. Nu, d-le Pandele. Dar trebuie să vină. Sunt sigură că a eșit bine.

Clientul. A ha! ha! Așteptați o veste bună. Să fie cu noroc! Eu, de altfel, totdeauna aduc noroc. Am s'o spun asta și d-lui Teodor Soreanu. Pe mine cine mă are ca mușteriu are noroc. Bună ziua. Mă înapoiez după 11. Până atunci are să se nască și vestea cea bună (iese).

Anica. Tocmai, vino D-ta să-i fii moașă. (Telefonul sună). Ah! sunt așa de mișcată; numai de aș putea înțelege! (La telefon). Allo! — Sunt eu conașule, Anica. — Domnu nu s'a înapoiat. — În grădină. — Da? aud bine? Mai mult? — Numai de cât (lasă telefonul). Ah! ce bine îmi pare! E adevărat! (Intră și bucătăreasa). E adevărat Terezo! Conașul

Matei telefonează că este adevărat. D. Teodor câștigă mai mult de 100.000 lei. Mă duc să vestesc pe coniața (greșește ușa). Mi-am perdut capul. (Toți manifestă bucurie).

Tereza. Ce bucurie are să fie pe coniața. Trebuie să o întreb ce prăjituri facem.

Pandele. Ce prăjituri? Astăzi are să comande coniața la Capșa. Nu știi d-ta să faci prăjituri pentru zile așa mari.

Tereza. Ba să mă ierți d-ta. Eu pot să învăț și pe Capșa cum să facă prăjituri. Numai să mă-nânci d-ta odată!

SCENA VIII

Pandele, Sevasta, Teodor Soreanu, Tereza.

Teodor (întâmpinat cu veselie de toți). Mulțumesc. Mulțumesc, toată lumea se bucură. Sărut mâna doamnă Roșianu. Bună ziua d-le Pandele. Mulțumesc. Să faci o masă strașnică, Madam Tereza. Are să vină la masă și d. Pandele cu doamna. Să trimetem și după d. Rizeanu și d. Crăpescu? Toți prietenii cei buni. Nu-i așa doamnă Roșianu? D-le Pandele? (semne de aprobare). Să te vedem cum te lauzi Madam Tereza.

Pandele. Știi, prăjiturile acele bune! Mulțumesc d-le Teodor. Cu plăcere.

Tereza. Lasăți pe mine. Ce vin punem la ghiață?

Teodor. Cel mai bun vin. Înțelege-te cu coniața.

SCENA IX

Elisa, Marioara și cei de sus.

Elisa. Așa dar este cum spunea d. Luca? (Elisa, Marioara îmbrățișează pe Teodor).

Teodor. Mai bine de cât spunea dânsul. Ieri se oferise pe acțiunile mele 120.000 lei; astăzi mi se oferă 150.000. (Iși freacă mâinele).

Pandele. Vinde-le d-le Teodor.

Sevasta. Vinde-le.

Tereza. Vinde-le. Ce mai încape vorbă!

Marioara. Intârziezi Madam Tereza.

Tereza. Mă duc. Vinde-le domnule Teodor! (iese).

Teodor. Să vedem. Poate că se mai ridică.

Elisa. Nu dragă. Ce e în mână este mai sigur.

Teodor. E drept, proverbul românesc zice: mai bine astăzi un ou decât mâine un bou. Dar vezi proverbul este făcut în timpurile vechi, când nu era nici o siguranță pentru averea omului; când bietul Român nu putea aștepta cu încredere ziua de mâine. Pe când astăzi? N'ar fi mai bine bou de mâine?

Pandele. Nu, d-le Teodor. Urmează proverbul: Când s'or schimba vremurile s'o schimba și proverbul. Nu face d-ta începutul, să zici: mai bine mâine un bou decât astăzi un ou.

Sevasta. Da, da! nu face d-ta începutul.

Teodor. 150.000 lei! Adică exact 138.000, fiindcă acțiunile mă costau pe mine 12.000. Frumoasă sumă! Ce zici d-le Pandele?

Pandele. Ce să zic! Ca în basmu! D-le Teodor, știi ce? Vinde-le, și cum tot erai d-ta cam muncit, două săptămâni trage-i o petrecere. O viață are omul. Eu să fiu ca d-ta așa aș face.

Marioara. Repauzează-te câte-vă săptămâni tată.

Lasă procesele și supărările cari te-au îmbătrânit.

Elisa. Să plecăm undeva la liniște, dragă Teodor.

Teodor. Aveți dreptate voi; să oprim puțin căruța. Am ținut-o tot într'un galop până acum. Ei, iubii mei, dacă ați ști voi cât de obositoare este munca de avocat, până te faci cunoscut. Ți se albește părul de necazuri. Ai știință; ai cinste; ai nume; toate astea nu înseamnă nimic. Clientul nu se ia nici după știință, nici după cinste; să ia după svonul public. Și ce e svonul? D-nul Teodor Soreanu?... (cu nepăsare) un tânăr care face pe avocatul! D-nul Teodor Soreanu? (cu seriozitate) un bun avocat tânăr. D-nul Teodor Soreanu? (cu importanță) un avocat! D-nul Teodor Soreanu? (cu gravitate) avocat! Cine schimbă modulația vocii, și aduce svonul în favoarea ta? Nu știu. Nimeni nu știe. La început mi-am bătut capul să știu, dar în curând am renunțat. Munceam, munceam din răspuseri și cu ce conștiință, Doamne, mai ales în primii ani ai căsătoriei. Dar svonul sta ca țintit pe loc. D-nul Soreanu? (cu indiferență) un tânăr avocat! Noaptea mi le petreceam studiind dosarele și zilele vai! mai mult pe la judecătoriile de pace, de unde mă întorceam cu 10—20 de lei. Ah! începusem să am pismă pe colegii, cari cu muncă puțină să ridicaseră de-asupra mea. De câte ori nu blestemam ceasul în care mi-am ales cariera de avocat, unde credeam că nu pot reuși, decât ariviștii! Cum uram arivismul care mă înconjură de toate părțile!... Și într'o zi, așa cum stam la biroul meu, foiletând un dosar fără importanță, iată că văd intrând un domn. Avea gulerul ridicat, deși afară era o căldură de Mai. Pare că-l văd și acum. Vine spre mine zorit (cu tonul schimbat). D-nu este avocatul Teodor Soreanu? Da, zic eu. Puteți să-mi acordați un moment? Il rog să stea. După un sfert de oră Domnul plecase și eu aveam primul proces mare. De câte ori mă gândesc, simt din nou emoțiunea acelor momente. Pe biroul meu lângă dosarul fără importanță, pe care îl foiletasem până aci, erau trei acte lăsate de client și patru hârtii de câte 1000 lei, 4000 lei! Atât cât nu câștigam eu nici în șease luni! Vântul favorabil începuse să bată și pânzele corăbiei mele. De atunci nu mai pismuiam pe ariviști.

Pandele. Trebuia să vină și timpul ăsta!

Teodor. Trebuia! Trebuia! Dar când vine? Și după ce vine, cu câte variațiuni pentru unii, și cât de liniștit și de uniform bate pentru alții. Primul proces mare m'a ridicat pe culmea speranțelor. Au venit însă și decepțiunile. Totuși corabia mea a mers de atunci!

Pandele. Acum am intrat în port, Domnule Soreanu!

Teodor. Da în primul port liniștit, ai mare dreptate. Pare că te simți mai sigur pe picioare, când ai un capital.

Pandele. De sigur. De aceea toți oamenii cumiști se îndreaptă spre portul capitalului.

Teodor. Ei, dar eu uitasem pe mătușa Lencuța. Unde este Elisa?

Elisa. În cameră la dânsa. Citește o scrisoare care i-a sosit adineaori.

Teodor. Mă duc s'o văd și să-i spun eu însumi vestea. Buna mea mătușă, cum are să se bucure! Ea a fost singurul meu sprijin după moartea sărmanilor mei părinți! De câte ori nu-mi zicea dânsa: Nu te mai chinu, dragă Teodor, și vino la țară. La mica mea moșioară, avem să trăim cu toții liniștiți. Acum o să vadă și dânsa ce bine am făcut că n'am ascultat-o. La revedere iubii prieteni. La unu nu-i așa? Și nu vă uitați veselie acasă.

Pandele. La revedere d. Teodor.

Teodor. Și nu vă dați după-prânza, o să stăm mai mult împreună.

Sevasta. Eu aduc și cărțile de joc. Facem pasență.

Teodor. Foarte bine. Să petrecem în tihnă. De mult am dorit eu tihna aceasta!

(*Pandele, Sevasta se pregătesc să iasă prin fund după ce-și iă rămas bun. Teodor iese prin stânga.*)

SCENA X.

M ateii, Elisa, Pandele, Sevasta, Marioara.

Matei (din ușă). Iese bicicleta, mamă?

Pandele. Numai atât?

Matei. Și ție o rochie Marioară.

Sevasta. S'o faci în roz fetiço. Te prinde așa de bine.

Marioara. Mie mi-ar place mai bine în alb.

Elisa. Una în roz, ca să facem plăcere Doamnei Roșianu, și una în alb.

Marioara. Mulțumesc mamă (o sărută).

Matei. Și eu dacă mi-aș face și un costum de sport? Știi ca să nu se mai rupă butonii.

Marioara. Tu ai să-i rupi totdeauna, orice costum ai aveă.

Pandele. Nu vă certați. D-șoara trebuie să aibă două rochii, și Matei bicicleta și costum. Așa e după dreptatea lui Solomon. La revedere (iese cu Sevasta).

SCENA XI

Elisa, Matei, Marioara.

Elisa. Ei acum să grăbim și noi cu masa Marioară.

Marioara. Numai decât mama, ah! ce bine îmi pare.

Elisa. O să avem și noi de azi înainte o masă mai tihnită. Nu o să mai auzim pe Teodor: mai repede, mai repede, că trebuie să plec la Tribunal.

Matei. De sigur, dacă tata este bogat are să iă numai procese mari, la Casație, și acolo judecătorii vin mai târziu.

Elisa. O să-l avem în sfârșit și noi pentru noi. Destul a alergat și s'a chinuit.

Marioara. Da, bietul tata.

Matei. Mamă dragă, când ne așezăm la masă?

Elisa. Pe la unu. De ce întrebi?

Matei. Știi tu, mai sunt aproape două ore până atunci. Am timp să-mi comand bicicleta și costumul. Ce zici? De ce aș sta degeaba acasă?

Marioara. Grăbit mai ești. Dar cu ce plătești?

Matei. Vine cu nota de plată acasă omul dela magazin! Nici atât nu știi? (iese).

Marioara. O, tu știi în adevăr multe!

Elisa. Mergi Marioară și vezi ce face Anica (Marioara iese).

SCENA XII

Elisa, mai pe urmă Teodor și Lencuța.

Elisa. Ah! cum îmi bate încă inima (șeade). Are dreptate Teodor, cu un capital te simți parcă mai sigur; ca și cum ai fi debarcat după corabie în port (observă brațul fotelului și ca pentru sine). S'au învechit mobilele aceste. Trebuie să le schimbăm negreșit. Și biroul lui Teodor. Oh! pe acela de sigur trebuie să-l schimbăm numai de cât. Merită bietul om un birou frumos, demn de el. Va fi ca o răsplată meritată. Și sufrageria. E prea mică. Mi-ar trebui un bufet mai mare. Apoi masa și ea e prea veche. În grădină să schimb mobila. Dar cel mai cuminte lucru ar fi tot să ne cumpărăm o casă a noastră. Atunci știi că tot ce ai, ai pentru totdeauna. Cumperi și mobile potrivite. În colțul unde le așezi acolo rămân. Dar de cumpărat casă e riscat. Niciodată nu nimeriști ce-ți convine. Mai cuminte este să construiești singur... Un loc mai deschis, pe un Bulevard. Imi vorbise d-na Sevasta de unul pe Bulevardul Carol. Costă vre-o 40.000 lei. O casă pentru noi patru, cu ferestre mari cum se fac acum, și cu un grilaj mare de fier. Adică mai bine o casă cu două apartamente. Peste trei, patru ani Marioara se mărită, și ce frumos ar fi să stăm alături. Dar Matei? O casă cu două etaje, mare, cu mai multe apartamente. Trei le vom locui noi și pe celelalte le dăm cu chirie (ca trezită din reverie). Dar ce naivă sunt! 150.000 lei nu o să ne ajungă pentru așa casă mare. (Intra Teodor și Lencuța).

Lencuța. Așa, iubii mei, dați-vă puțin repaus și profitați de viață (imbrățișând pe Elisa). Iată biata fată a început să aibă și peri albi de grijile duse până acum. Acum sunteți mai în larg, mulțumiți-vă pe ce aveți și fiți fericiți.

Elisa. O să te ascultăm mătușico.

Lencuța (către Teodor). Dar tu o să mă ascuți? Ți-aduci aminte când erai mic? Imi jurai la fiecare dorință ce aveai, că ea are să fie cea din urmă.

—Mătușico, aș vrea un ceas, și îți jur că altceva pe lume n'am să mai doresc.—Mătușico, aș vrea un aparat fotografic și îți jur că altceva pe lume n'am să mai doresc. Și așa mergeau jurămintele după vârstă. Mai târziu, după ce cresc nepoțelul, jurămintele ar fi continuat ele înainte, dar mătușica eră prea săracă pentru plăcerea de a le realiza.

Teodor. Oh! (sărutându-i mâna) mătușico, ai fost totdeauna așa de bună pentru noi.

Lencuța. Și voi sunteți buni că vă aduceți aminte de mine.

Teodor. Totdeauna. Te vom iubi și ascultă totdeauna. Acum iată facem cum zici D-ta, un popas. Domolim pasul, nu-i așa Eliso? În definitiv, unde vrem să ajungem? Dacă noi suntem

fericiți ce ne trebuie o avere prea mare. Acum avem aceea ce ne trebuie.

Lencuța. Nu vă cheltuiți sănătatea și tineretea gonind într'una banul. Mai trăiți și pentru fericirea voastră. Dar eu vă țin cu sfaturi bătrânești. Eliso tu ai invitați îmi pare.

Elisa. Da mătușico, mă duc. Sărut mâna.

Teodor. Doreai să scrii o scrisoare, D-ta. Poate ai nevoie de mine.

Lencuța. Nu astăzi. O voi scri mâine. Du-te și tu unde ai de lucru.

Teodor. Lucru! Lucrul are să mai înceteze; am promis. Mă duc numai să pun ceva ordine în hârtiile de pe birou. De când cu vestea de ieri am lăsat totul în nereglă. Sărut mâna.

Lencuța. La revedere Teodor. (Teodor iese).

SCENA XIII

Lencuța. În urmă Anica

Lencuța. Iubiții mei nepoți! ce bine îmi pare pentru ei. Dacă ar fi trăit biata soru-mea să-și vadă astăzi pe Teodor al ei. Sărmana, n'a apucat să vadă din gloria lui fiu-său decât cununa de premiant luată în școala satului.

Anica. Coniță mare! Coniță mare (misterios). A venit d. Luca și vrea să vadă pe domnu.

Lencuța. Bine, să intre.

Anica (rămânând pe loc). Coniță mare, d-l Luca este acela care aduce bani lui d. Teodor?

Lencuța. Du-te și fă-l să intre. D. Luca nu este casieru lui d. Teodor.

Anica. Credeam... Pofțiți domnule. (iese)

SCENA XIV

Lencuța, Luca

Lencuța. Teodor are să vină îndată. Stați un moment d-le Luca și dați-mi voie să vă mulțumesc în numele familiei lui nepotu-meu și mai ales în numele meu. Știu bine, că fără intervenția d-tale Teodor n'ar fi câștigat nimic, și nici că s'ar fi gândit măcar la un așa câștig.

Luca. D-nă Braescu, sunt totdeauna mulțumit, când pot face serviciul unui prietin și mai ales unui camarad de școală.

Lencuța. D-ta servești și pe acei ce d'abia îi cunoști.

Luca. Dacă ei stau în calea mea, Doamnă.

Lencuța. Și mie mi-ai făcut odată un serviciu pe care nu-l voi uita niciodată. La moartea sărmanului meu bărbat, aș fi pierdut și puțină avere ce aveam, dacă nu intervenea d-ta.

Luca. Ați stat în calea mea, Doamnă. Apoi pentru serviciul acela nu-mi mulțumiți mie, ci lui Teodor.

Lencuța. Nu, nu, d-tale, d-le Luca. Teodor, cu toată cartea lui, nu mi-ar fi fost de ajutor, dacă nu erai d-ta la momentul oportun.

Luca. Din serviciul făcut d-voastră am câștigat și eu ceva, nu uitați.

Lencuța. D-ta ai câștigat ceva; eu am rămas însă cu totul.

Luca. Teodor v'a adus în calea mea, Doamnă. Când

eram în școală împreună, el adeseori îmi vorbea de frumoasa pădure după malul Vedei; de stejarii ei cei dreپți și înalți. Această amintire s'a întâlnit în chip fericit în mîntea mea cu dorința ce aveam să procur unui client lemnie de stejar. Am luat adresa pădurei dela Teodor și v'am adus clientul. Ați primit un preț care v'a scăpat de urmărirea creditorilor. V'am făcut un bine ziceți, dar și d-voastră mi-ați făcut un bine destul de mare. Stejarii au fost în adevăr admirabili și eu am încasat dela clientul adus un bun comision. Din el mi-am plătit primul voiajiu în străinătate. Au mai crescut stejarii la loc, doamnă? Ce frumoasă umbră aveau.

Lencuța. Oh! acum este d'abia un tufiș mic pe locul pădurei de altă dată. Noi nu o mai tăiem din nou, domnule Luca.

Luca. Așa e! Noi am îmbătrânit. O vor tăia din nou copiii, sau nepoții lui Teodor. Fiecare generațiune își are afacerile sale.

Lencuța. Trebuie să faceți bune afaceri, domnule Luca.

Luca. Sunt mulțumit, doamnă; lumea chiar mă fericeste.

Lencuța. Dar, desigur, că aveți și multă bătaie de cap. Afacerile prea complicate cer multă prevedere, și prevederea este totdeauna însoțită de sacrificii și suferințe chiar.

Luca. Mie, doamnă, prevederea nu-mi face atâta bucluc.

Lencuța. V'ați obișnuit cu dânsa.

Luca. Nu de loc. N'am recurs la ea niciodată. Ba să spun drept, o singură dată, și atunci m'a păgubit cu 60.000 lei.

Lencuța. Prevederea? Credeam că în regulă generală, prevederea îmbogățește.

Luca. Pe acei ce așteaptă îmbogățirea picătură cu picătură, da. Pe mine însă nu. Eu cum vă spuneam am recurs la prevedere o singură dată. Era în timpul războiului dintre Englezi și Buri. Atunci am jucat la bursă și ca om prevăzător ce mă credeam am jucat în vederea înfrângerii Burilor... Când au fost Burii înfrânți, eu isprăvisem 60.000 lei. De atunci m'am despărțit de prevedere.

Lencuța. N'aș fi bănuț această nici odată. Un om cu așa întinse afaceri ca d-voastră! De sigur glumiți.

Luca. D-voastră vreți numai decât să rămâneți cu o bună opinie despre mine!

Lencuța. Ei acum ce să mai zic? Timpuri noi, afaceri noi, câștiguri noi, domnule Luca!

Luca. Nici aceasta. Afaceri și câștiguri de când lumea! Aceea ce vi se pare d-voastră extraordinar: în natură, în jurul nostru se petrece în chip obișnuit. (Pauză) Ați privit vreodată cu atențiune un fagure de miere, Doamnă?

Lencuța. Un fagure de miere; negreșit.

Luca. Ați văzut acolo în mijlocul căsuțelor pline cu miere, câte un mic viermișor de culoare albă, care stă cu gura plecată în jos și suge, suge mereu, din miere.

Lencuța. Viermii albinelor, da.

Luca. Lasă pe aceia, aceia sunt ai albinelor și au tot dreptul să sugă. Dar sunt alți, niște mici ariviști, cari nu sunt în nici o rudenie cu albinele.

Lencuța. Se poate; n'am observat fagurele bine.

Luca. Observați-l odată bine Doamnă. Veți vedea pe acești mici viermișori albi despre cari vă vorbesc eu. Ce fericite ființe, nu? Albinele aduc mierea, și ei, musafiri nepoștiți, profită.

Lencuța. Ariviști... cum ziceți D-voastră.

Luca. Și încă ce ariviști dibaci. Aveți curiozitatea să știți de unde vin ei și cum ajung la un loc așa de fericit? Ascultați numai. Viermișorii aceștia sunt larvele eșite din ouăle unor gândaci ordinari, cari trăesc prin ori și ce grădină în primăvară. Gândacii aceștia ordinari își depun ouăle în niște scorburi de pământ, și larvele care ies din ouă stau în scorburi aproape fără să miște tot timpul iernei. În primăvara ele încep să miște, dar nu pentru a-și agonisi hrana, ferit'ă D-zeu! Imprejurul lor ele nici n'ar găsi ceea ce le trebuie. Așteaptă în scorbura fiecare larvă până ce intră un trântor, așa se numesc albinele de sex masculin, și când să iese trântorul din scorbura, larva hop! cu micile sale piciorușe se agață de trântor.

Lencuța. A! ce dibace!

Luca. Ascultați numai. Pe spinarea trântorului, larva ar muri de foame, dacă ar rămâne tot timpul... Ea stă însă pe trântor până ce acesta își dă întâlnire cu albina, și atunci iarăși hop! larva noastră se urcă pe albina.

Lencuța. Ce providență!

Luca. De ce nu ziceți prevedere? Dar nu este încă tot. Pe spinarea albinei să plimbă micul nostru viermișor până ce albina depune oul; atunci hop! viermișorul se sue pe ou. Și acum micul lui stomac cerând să mănânce, piciorușele lui se pun în mișcare. Viermișorul sparge oul și mănâncă întâi sârmana progenitură a albinei! În timpul acesta albina, ca o mamă prevăzătoare pentru micuța ei progenitură, adună, adună miere în jurul oului. Și așa micul nostru arivist, după ce a isprăvit cu oul albinei, găsește de a gata mierea. Acum vedeți, doamnă, de unde vin și cum ajung în miere viermișorii cei albi din fagure.

Lencuța. Minunile naturei sunt mari.

Luca. Dar unde este prevederea, doamnă? Ar putea capul meu să ghicească așa de bine drumul mieri cum îl ghicesc acești viermișori? Nu. Atunci dece să-mi bat eu sârmanul meu cap cu prevederea, când viermișorul nu și-l bate de loc și ajunge bine.

Lencuța. Ești foarte interesant, domnule Luca.

Luca. Ei dar eu îmi perd vremea cu filosofia vieții, când am venit pentru o afacere. Unde este Teodor?

Lencuța (merge spre ușa biroului, bate în ușe). Teodor, domnul Luca. (către Luca) Foarte dibaci, domnule Luca, viermișorii aceia. Ar zice cineva că sunt prevederea însăși.

Luca. Și cu toate acestea meritul lor nu este altul decât că nu scapă ocazia ce li se ofera. Când

vine trenul care îi duce spre fericire, ei sunt în gară. Nici odată nu pierd trenul. Dacă ar fi cu judecată, poate că l'ar pierde.

SCENA XV

Teodor, Luca, Lenuța

Teodor. A! Bună ziua, scumpule. Ce mai faci?

Luca. Ia discutăm cu doamna Brăiescu asupra inteligenței oamenilor cari pierd trenul și a celor cari nu pierd nici odată trenul.

Teodor. Și pe cari îi prefera mătușica?

Luca. Mi se pare că pe acei ce pierd din când în când trenul.

Lenuța. Sau mai curând pe aceia cari nu iau așa de des trenul. Vă las. La revedere. La masă vom continua discuția. fiindcă sper că vei rămâne la noi astăzi.

Teodor. Negreșit.

Luca. Cu neputință. Mâine, poimâine da; astăzi nu.

Lenuța. Imi pare foarte rău. La revedere. Mă voi gândi însă la viermișorii d-tale. (Luca sărută mâna).

SCENA XVI

Teodor, Luca

Teodor. Ce te aduce?

Luca. Afaceri și afaceri urgente.

Teodor. Afaceri? Tot una din acelea care aduc 150.000 lei, și pentru care îți mulțumesc din suflet, dragă Luca.

Luca. Ceva mai splendid.

Teodor. Să vedem (se așează amândoi).

Luca. Acțiunile tale valorează acum 152.747 lei. Înțeleg: vândute până la ora 2^{1/2} după prânz.

Teodor (râzând) De unde știi cu atâta precizie?

Luca. Fiindcă am convenit cu un cumpărător.

Teodor. Cu un cumpărător? Bănuești că mai târziu au să scadă?

Luca. Nu. Mâine chiar au să fie cu 10 lei de bucată mai ridicate. E probabil că la sfârșitul lunii o acțiune are să valoreze 600 lei.

Teodor. Dar atunci nu înțeleg, de ce le-aș vinde?

Luca. Fiindcă ți-am găsit o moșie, pe care trebuie să o iei numai decât.

Teodor. O moșie? Dar eu avocat, nu voi avea timp să mă ocup de ea. În orice caz să mai așteptăm, poate se va mai prezenta ocazii mai bune...

Luca. În afaceri nu sunt ocazii, este o singură ocazie. Cine o scapă, pierde trenul. Ar trebui să-ți istorisesc și ție viața viermișorilor din fagurele de miere, pe care am istorisit-o d-nei Brăescu.

Teodor. Totuși, dragă Luca, să lăsăm afacerea aceasta pe mâine. Vezi tu, astăzi, sunt și cam buimăcit din cauza emoției pe care am avut-o. Și apoi nu este nici timpul material. Aș voi să stau mai mult la masă cu prietenii. Imi pare rău că nu stai și tu cu noi. Când să desbatem? Va fi nevoie să văd actele, înțelegi. Să discutăm prețul.

Luca. Negreșit. La ora 1 precis trebuie să fii la Credit pentru a vedea actele, și la 3 la palatul de justiție unde te așteaptă proprietarul.

Teodor. Ei vezi și tu, este cu neputință astăzi...

Luca. Trebuie. Altmintreli pierzi 500.000 lei.

Teodor. 500.000? Luca te rog nu insista (se scoală).

Las pe mâine. Îți promit dela 7 dimineața, 6 dimineața, sunt al tău. Vino și discutăm.

Luca. Putem discuta și acum. Te rog numai fi calm și șezi.

Teodor (șezând). Ești capricios pe ziua de astăzi. Haide.

Luca. Moșia se vinde cu 500.000 lei. Ea valorează însă 800.000.

Teodor. 500.000 și eu n'am decât 152.000.

Luca. Ipoteca creditului este de 175.000.

Teodor. Rămân de plată 325.000. Eu n'am nici suma, nici experiența.

Luca. Cultivarea moșiei se face în condițiuni lesnicioase. Din 325.000 plătești 150.000 acum iar restul în 5 ani.

Teodor. Indiferent, acum sau peste 5 ani, când n'am de unde să iau banii.

Luca. Sunt 175.000 de plătit în 5 ani. Din acești 175.000 se scad 50.000, pe cari tu nu vei avea să-i plătești în numerar, ci în serviciu de avocat. Rămân așa dar de plată netto 125.000; adică 25.000 lei pe an.

Teodor. Tu încerci toate ademenirile, văd. 50.000 servicii de avocat! Atunci vânzătorul este un om bogat, care are afaceri întinse. De ce vinde? Și încă ieftin? Nu înțeleg nimic. Astăzi de altminteri nici nu este pentru mine timpul să înțeleg.

Luca. Vânzătorul este un om foarte bogat. Dacă vinde moșia, cauza este că vrea să se concentreze în afaceri industriale cari sunt pentru el mai rentabile. Serviciile tale de avocat sunt puțin platite cu 10.000 lei anual, și aci stă profitul lui. Dacă n'ai fi legat prin contractul de cumpărare a moșiei, tu ai putea pretinde și 30.000 lei anual, căci n'ar fi prea mult.

Teodor. Ei atunci, dragă Luca, te rog, dă-mi mie slujbă de avocat și lasă moșia pentru alții.

Luca. Tu ești și acum copilăros în afaceri, cum ai fost totdeauna. Și ca tine sunt cei mai mulți. Aveți meritele voastre, nu zic, aveți carte și cinste; dar n'aveți puterea să vedeți limpede o situațiune. Incepe cineva să vă vorbească despre o afacere, mintea voastră să plimbă în fel de fel de închipuirii; îi căutați toate cauzele extraordinare, și treceți alături pe lângă cele naturale. Cu chipul acesta nu vedeți nici odată limpede. Probabil că acea ce vă reține dela vederea limpede, sunt deprinderile trecutului; basmele și atâtea fantasmagorii cari s'au plimbat prin capul strămoșilor voștri și cari nu vă dă pace! Și apoi, vă mai și credeți oameni de voință! Sunteți niște copii, și încă de cei cu fantasmă! Iată-te pe tine. Îți vorbesc de un sfert de oră serios, și tu te joci cu lucruri de fantasmă. Mă prind că de când am început vorba ți-a trecut prin cap fel de fel de închipuirii. Te-ai gândit la toate, numai la moșie nu. Nici nu m'ai întrebat unde este moșia, și cine vinde moșia.

Teodor. Ți-am spus-o eu adesea Luca, ești un tiran. Dar ești un tiran bun și te ascult.

Luca. În sfârșit. Să încercăm din nou. Moșia despre care ți-am vorbit este moșia Bârzești din Telemorman și aparține d-lui Sihărcanu.

Teodor. O cunosc, cum nu! De câte ori mă duc la mătușe-mea la țară trec pe lângă dânsa. Cunosc și pe d. Sihăreanu.

Luca. Domnul Sihăreanu are intenția să intre în afaceri de petrol.

Teodor. El cumpără, probabil și acțiunile mele.

Luca. De sigur. Ieri a mai cumpărat tot prin mine 80 de bucăți.

Teodor. Da, da, înțeleg. Contează că acțiunile se vor urca.

Luca. Poate și aceasta. Dar cu 30 bucăți mai mult sau mai puțin, el n'are să fie mai bogat. El contează pe tine ca avocat. Tu ești un bun și cinstit avocat, și în afacerile lui de petrol, el are nevoie tocmai de un așa om. Moșia Bârzești este apoi și izolată de celelalte moșii ale lui, cari toate sunt în regiunea petroliferă.

Teodor (vădit emoționat, șterge sudoarea după frunte). Totuși pentru mine este o prea mare responsabilitate. Moșia e frumoasă, știu; dar cum voi plăti? Arenda nu e prea mare, și contractul îmi pare că expiră târziu.

Luca. Peste trei ani. Arenda în adevăr, cum știi este scăzută. Moșia aceasta a fost până acum neglijată de d. Sihăreanu. Actualul arendaș plătește numai 20.000 lei. Tu când vei arenda-o peste trei ani vei lua minimum 35.000. Te sfătuiesc însă să o cultivi singur.

Teodor. Vezi dar că arenda nu-mi ajunge să plătesc nici ratele datoriei către d. Sihăreanu. Rămân ratele creditului și numai vorbesc de dobânda banilor mei.

Luca. Nu uita însă că după cinci ani rămâi cu un venit frumușel. Apoi, tu ca avocat ai să câștigi de azi 'nainte mai bine. Avocat al d-lui Sihăreanu; aceasta înseamnă ceva. Vii în contact cu toți oamenii de afaceri. Te asigur n'ai să regreti.

Teodor. Iarăși rob al muncii încordate. Iarăși cu frica în inimă de ce are să fie mâine. Voi avea destul? Nu voi avea destul? Va trebui iarăși să fac economii meschine, cari să-mi tortureze nevasta și copiii! Sunt 20 de ani de când duc această viață (se școală și se plimbă agitat). Credeam că acum am scăpat. Tu vrei să mă aduci din nou în vâltoare. Cu cei 150.000 lei ce am acum, aș fi putut să-mi întocmesc un interior nu luxos, dar confortabil pentru trebuințele mele. Și acum din nou pe drumul nenorocitului care are să scoată bani și din piatră; fiindcă familia cere, creditorii cer, obligațiunile sociale cer... Dragă Luca, dă-mi timp să reflectez...

Luca. Nu pot să-ți dau timp decât până la ora 1 astăzi. Este și alt mușteriu.

Teodor (șterge sudoarea după frunte). Ei bine, mulțumesc. Nu pot. N'am curaj. Am copii.

Luca. Tocmai fiindcă ai copii. Ai o fată de măritat. Ce partidă poți avea tu, ca simplu avocat cu reputația ce ai până acum? Pe nimeni. Fiecare își închipue că nu câștigi prea mult. Din acești 150.000, ce să dai copiilor, ce să-ți oprești pentru tine? Ești un laș, fugi dinaintea norocului sub

pretextul că el îți impune prea multe îndatoriri. Da un laș. Și ce îndatoriri! O jucărie pentru tine, ca avocat a lui Sihăreanu. Măine, poimăine, în consiliul de administrațiune al societății Aurelius, unde clientul tău este primul acționar. Proprietar al unei moșii care valorează cel puțin 700.000 lei. Teodor adună-ți mințile!

Teodor. Dar d. Sihăreanu poate nu reușește în afacerile sale de petrol, și atunci eu rămân în propriile mele forțe; fără 50.000, fără consiliu de administrație.

Luca (semnificativ) 50.000 lei în tot cazul sunt bine plătiți. Datoria ta va fi de 125.000.

Teodor. Cum și nepledând?

Luca. Cum îți zic 50.000 lei sunt bine plătiți.

Teodor (privind fix în ochii lui Luca). Bine plățiți?

Luca. Iar pentru restul de 125.000, dacă vei avea câte un an prost vei fi îngăduit. Creditorul tău nu este un om așa rău; îți este chiar prieten. Dar sunt sigur că nu vei avea nici un an prost.

Teodor (continuând să privească fix pe Luca). Ești tu creditorul?

Luca (indiferent). Pot fi chiar eu; ce te importă pe tine? Ai să plătești anual tot 25.000 lei.

Teodor. Atunci toată insistența ta...

Luca. Costă pe d. Sihăreanu 125.000 lei.

Teodor. Și pe mine robia pe cinci ani; neliniștea; și poate desperarea (amenințator). Aceasta este afacerea ta! Te înțeleg! Teodor cu munca și Luca cu beneficiul net! Și de ce m'ai ales pe mine? Tocmai pe mine?

Luca (calm). Fîindcă între mușteriii pe care îi am pentru această afacere, tu ești singurul care îmi inspiri încrederea că ai să plătești punctual cei 125.000 lei.

Teodor (emoționat cu vocea intreruptă). Ah! lipitoare! lipitoare! lipitoare! Cum găsești tu de bine trup sănătos și plin de sânge din care să sugi. Lipitoare! (Luca se ridică încet și se depărtează). Prietenia pentru mine este dar siguranța pe care ți-o inspir ca debitor!

Luca. Ce? ai dori poate ca eu să muncesc pentru tine? Ești încă tânăr! Și eu din principiu nu dau de pomană. Apoi mi se pare că exagerezi puțin. Ce încasez eu din toată această afacere? 125.000 lei; pe când tu, după cinci, zece ani cel mult, dacă vei voi să vinzi Bârzeștii, încasezi 700.000! Nu găsești că balanța se lasă mai greu dinspre tine?

Teodor. Da. Dar munca cine o aduce?

Luca. Ei dacă n'ai aduce nici atâta, dragă Teodor, ce ai aduce tu? Eu sunt lipitoarea care suges din sângele tău! Ce să-ți fac, dacă ești dintre oamenii care au nevoie de a fi supti pentru a-și veni în sănătate! Tu ești născut ca să fii robul muncii continue. Pentru ca tu să prosperi, trebuie să-ți dea cine-va munca, porție cu porție, căci tu de la tine nu știi să ți-o măsoari. Iată eu îți dau o porție care nu întrece puterile tale. Fă-o și ajungi bogat... Dacă aș putea eu să o fac singur... nu ți-aș lăsa-o ție! Dar vezi tu, eu sunt cam leneș, și n'am învățat

atâta carte. Văd mai limpede ca tine momentul unei afaceri; ştiu când să interviu, dar n'aş putea niciodată să duc pe umerii mei o afacere timp de mai mulţi ani. Ei, dacă aş avea ştiinţa ta, rutina ta la muncă... Dar atunci poate aş fi ca tine, şi aş avea nevoie de un altul care să-mi deschidă ochii.. Şi ca să mă dublez nu pot. Să rămânem dar cum suntem. Natura ne-a specializat pe fiecare, şi a făcut bine. Tu cu rolul tău, eu cu al meu...

Teodor (şade din nou pe scaun, cu aer abătut). Iartă-mă Luca. Poate tu ai dreptate. Dar îmi ceri un sacrificiu prea mare.

Luca. 15—20.000 lei anual timp de cinci ani! La puterea ta de muncă nu este prea mult. Ai să obţii procese mai des. Până acum ţi-au fost apreciate munca şi cinstea, de acum are să-ţi fie apreciată şi influenţa socială. D-i Teodor Soreanu nu este numai d. avocat Teodor Soreanu, este şi proprietarul Bârzeştilor... Haide Teodor, nu sta prea mult la îndoială. Se apropie ceasul. Mai târziu ai să-mi fii recunoscător... Ți-ai aduci aminte, acum trei luni în urmă, cum protestai, când ţi-am propus cumpărarea celor 30 bucăţi ale Societăţii Aurelius. Economii tale! Dorinţa de a-ţi cumpără mobila biroului! Ce va zice nevasta când va auzi! Dar copiii, cărora le promiseseşi nu ştiu ce fel de păpuşi... Şi la urmă a fost bine. În loc de 12.000 ai acum 152.000. Vă buimăciţi voi repede, odată însă porniţi la drum, cu jugul pe grumazi, ţineţi drept înainte. Diseară când te vei şti cu contractul semnat, are să ţi se pară că moşia ţi-a aparţinut de când lumea. Şi mâine nu ai să mai vorbeşti de datorii, ci ai să te pui pe lucru.

Teodor (se scoală, cu nelhotărare). Moşia o cunosc. Dacă aş fi bogat n'aş dorî mai bine.

Luca. Bogat! Nu există bogat şi sărac. Există curagios şi fricos.

Teodor. Actele sunt la credit.

Luca. Toate în regulă; au trecut prin mâna mea. Eu nu-mi expun debitorii mei, fii tu sigur.
(Teodor se uită la ceas). La ora 1.

Teodor (înaintează încet, apoi dă cu hotărare mâna lui Luca)
La ora 1.

Luca. La ora 1. Să aduci cu tine acţiunile.

SCENA XVII.

Luca, Teodor, Lencuţa.

Lencuţa. A! s'a prelungit mult convorbirea D-voastră; d. Luca de sigur a povestit şi lui Teodor viaţa viermişorilor.

Luca. Nu Doamnă. Teodor mi-a povestit mie viaţa lipitorilor.

Teodor. Luca, iartă-mă.

Luca. Dar acum trebuie să mă duc. Sărut mâna doamnă Brăescu (către Teodor). La 1.

Lencuţa. E foarte interesant d. Luca. Imi pare rău că nu a rămas cu noi la masă, şi tocmai astăzi când suntem cu toţii veseli. Am fi putut sta mai mult de vorbă.

Teodor. Nu putea rămâne fiindcă avea o afacere.. De altfel şi eu trebuie să plec numai decăt. La 1 sunt aşteptat la Credit.

Lencuţa. Lasă Creditul pentru astăzi, dragă Teodor. Astăzi odihneşte desăvârşită.

Teodor. Cu neputinţa mătuşico, regret din suflet dar cu neputinţa (sună). Dar unde sunt ceil'alţi? Trebuie să iau ceva în gură. Aproape 12^{1/2}. Anico!

SCENA XVIII

Teodor, Lencuţa, Anica, Clientul.

Anica (având la spate clientul). E domnul care venise pe la 10.

Teodor. Astăzi nu o să am vreme. Dar mâine sunt la dispoziţia d-voastră.

Anica. Vă spuneam eu.

Clientul (foarte vesel). Nu face nimic domnule Soreanu, nu face nimic! Eu sunt un client care aduce noroc! Vin şi mâine. Astăzi, înţeleg eu, vreţi să mai petreceţi. Să petreceţi sănătos. Ei! şi eu am avut odată un noroc ca D-ta, poate nu așa mare, dar mare noroc. Aveam o casă în părăsire la mahala. Nu luam nici 100 lei chirie. Tranc! Dŏmnul Primar croieşte un bulevard drept prin faţa casei mele! Şi unde umflu neicuşorule 25.000 lei, numai pe o jumătate din locul casei. Norocul nu te întreabă.

Teodor. Mâine, domnul meu! Anico repede dejunul.

Clientul. Petreceţi cu bine domnule Soreanu. Mâine sunt la 10 la d-voastră. (iese).

Teodor. Vă aştept. Anico, mergi odată. Dejunul mai repede. La 1 trebuie să fiu la Credit.

Anica. Dar pentru 1 este poruncită masa. N'au venit nici domnii.

Teodor. Du-te când îţi spun. Sau plec şi fără masă (Anica face semne de mirare, iese).

SCENA XIX

Lencuţa, Teodor

Lencuţa. Teodor, ce înseamnă această grabă? Ai invitaţi. Cum să pleci așa?

Teodor. Am invitat fără să prevăd. Dar rămâneţi d-voastră, pe mine mă scuzaţi.

Lencuţa. Tu să pleci, cu neputinţă. Tocmai tu trebuie să fii astăzi.

Teodor. Eu trebuie să fiu la Credit la 1.

Lencuţa. Amânăm masa pentru 1^{1/2}. Într'o jumătate de oră termini.

Teodor. După Credit mă duc la Tribunal pentru a face nişte acte. (Pauză). Dragă mătuşico m'am decis că cumpăr moşia Bîrzeşti.

Lencuţa. Moşia Bîrzeşti! (emoţionată şade pe fotoliu). Moşia Bîrzeşti a d-lui Sihăreanu? O nebunie, dragă Teodor! O așa moşie, tu n'ai de unde să o plăteşti.

Teodor. Se vinde cu 500.000 lei.

Lencuţa. Cu 500.000 lei. Neapărat. Este o moşie mare, boierească. De unde ieii tu banii?

Teodor. Rămân dator.

Lencuţa. Teodor, nu face asta! Nu face datorii nu face datorii. Înţeleg d. Luca te-a încurcat Aceasta era afacerea lui.

Teodor. Sunt decis.

Lencuţa. E o nebunie ce faci?

Teodor. Va fi ultima, dragă mătuşico! Sunt încă tânăr. Am curaj. Voi munci. Îţi jur că după ce voi plăti moşia Bîrzeşti, mă retrag pentru totdeauna la ţară, să mă odihnesc, să trăiesc fără griji.

Lenuța. Iarăși un jurământ! Nu voi trăi eu ca să-l văd împlinindu-se...

Teodor. Nu te supăra pe mine, dragă matusico. Dar nu se putea. Era o ocazie, care trebuia prinsă. Aș fi fost un laș să o las altuia...

Lenuța. Și cine te obligă să alergi după așa ocazie? De ce numaidecât să o prinzi? De ce goana această nebună după afaceri, după câștig?

Teodor. Fiindcă alții mi-ar lua înainte; și sunt dator să ajung eu cel dintâi.

SCENA XX

Elisa, Marioara, Lenuța, Teodor

Elisa. Dragă Teodor. Ce spune Anica? N'a înțeleș desigur bine.

Teodor. Nu, nu! A înțeleș bine. Eu trebuie să plec îndată.

Elisa. Dar tocmai acum; din minut în minut, soșesc invitații.

Teodor. Rămâneți voi. Ne vom vedea diseară.

Marioara. Dragă matusico! Ce s'a întâmplat?

Lenuța. Eu ce să știu fetiço! Minteaa mea bătrînească nu mai înțelege lucrurile noi.

SCENA XXI

Pandele, Sevasta, Matei, Lenuța, Teodor, Elisa, Marioara Anica.

Matei. Poftiți doamnă. Iată suntem cu toții.

Pandele (intrând la braț cu d-na). Ne-am gătit ca pentru zi mare. Când am plecat de acasă am zis servitoarei, să nu ne aștepte toată după prânza, cu cât om veni mai târziu cu atât, să știe, că ne-a mers mai bine. Ha! ha! ha! D-nul Matei a adus și un aperitiv (căt-re Anica care sta în ușă). Ia biletul din mâna băiatului de afară. Facem începutul banilor numai cu o ciupeală de 400 lei. (Anica aduce hârtia) Ad'o. Așa. Iată 425 lei exact (dă hârtia lui Teodor).

Teodor. Ce este asta? Un compt pentru Matei? N'am bani! N'am bani. Sunt dator peste 300.000 lei. Cine a comandat? Cinci ani nu pot să fac nici o cheltuială. Să ducă bicicleta înapoi. (Mirare din partea tuturor).

Matei. Tată îți jur, că nu mai cer nimic. Plăteș-te-mi acum bicicleta, și nu-ți mai cer nimic. Îți jur.

Teodor. Juri! Jurămintele tale n'au trecere la mine. Eu nu ți-am zis să comanzi.

Lenuța. Teodor! Dă hârtia aceea la mine. Băiatu ar suferi prea mult (ia hârtia). Așa. Plătesc eu, Matei.

Matei. Scumpă matusico (sărută mâna).

Lenuța (semnificativ). Eu singură mai cred astăzi în jurămintele tinerilor...

Sevasta. A glumit d. Soreanu. Dar spre norocul d-lui Matei, bicicleta o plătește matusica și costumul de sport, tatăl.

Teodor. Nu plătesc nimic. Și acum să mă iertați. Regret din suflet, dar trebuie să plec. Este aproape 1.

Elisa. Fără să dejunezi?

Teodor. Voi lua ceva la Palatul de justiție. Incă odată vă rog să mă iertați. Anico dă-mi pălăria. (Intră în birou și revine după câteva momente cu ghiosdanul). Imi pare foarte rău, dar imposibil să fac altfel. Dumneata scumpă matusice care înțelegi situația mea, le vei explica totul. Vă doresc poftă bună (iese).

(Toți în mirare, să privesc unul pe altul).

SCENA XXII

Lenuța, Matei, Marioara, Elisa, Pandele, Sevasta, Anica.

Pandele. Coană Lenuța! S'a întâmplat ceva încurcatură cu câștigul acela.

Lenuța. Nu domnule Pandele, nici o încurcatură

Pandele. Doamne ajută. Dar atunci?

Elisa. A primit vre-o scrisoare?

Lenuța. Domnul Luca a fost aici. Dânsul l'a chemat.

Anica. D-nu Luca! Cum l'am văzut eu intrând, mi-am zis: Omul ăsta are să ne strice rostul pe ziua de astăzi.

Pandele. Cine-i d. Luca? N'am auzit niciodată de dânsul.

Anica. Ia câștigă d-ta 150.000 de lei și ai să auzi de dânsul numaidecât.

Pandele. Ei atunci, n'am să dau eu niciodată ochi cu d. Luca.

Elisa. Ar fi putut să ne cruțe astăzi.

Matei. Dar poate că este la mijloc o afacere însemnată mamă? Tata nu putea să scape ocazia. Mie îmi pare rău, dar n'aș fi făcut altfel. (Pauza). De ce n'am merge la masă? Eu am promis prietinelor să fiu cu bicicleta la șosea la ora 2. Se apropie. Nu este bine să inaugurez bicicleta nouă cu o întârziere.

Pandele. Dar fără d. Teodor? Să-l așteptăm.

Matei. Ce are a face. De câte ori n'am dejunat noi fără tata! Nu-i așa mamă?

Elisa. Adevărat. Credeam însă că de astăzi nu va mai fi așa.

Matei. Eu în definitiv nu pot să pierd întâlnirea cu prietenii. Dacă d-voastră voiți să mai așteptați, bine, pe mine însă mă iertați, eu mă grăbesc. (Se îndreaptă spre ușă).

Lenuța. Stai Matei, nu plecă și tu.

Pandele. Lumea de azi are gădelici la tălpi coană Lenuța. Dacă n'o ții, sboară.

Lenuța. Tocmai! Tocmai! Dar iată mă fac și eu ca lumea de azi. Să luăm repede dejunul, fiindcă mă grăbesc. După masă plec și eu la mine la țară.

Elisa. D-ta matusico? Cu ce te-am supărat?

Lenuța. Cu nimic: Vă iau și pe voi dacă vreți.

Marioara. O, cum să nu vrem? Nu-i așa mamă?

Elisa. Fără Teodor?

Lenuța. Teodor are să vină și el; probabil, mâine, poimâine; fiindcă are o afacere prin apropiere. O să vă explic eu. Repede dar la masă. Trenul pleacă la 5, n'avem timp de pierdut.

Sevasta. Și eu care venisem cu cărțile de pasență!

Pandele (aparte, către soția sa). Ți-am spus eu Sevasta de atâtea ori: în casa ariviștilor merg toate de a'n fugă. (Se duce și dă brațul d-rei Lenuța, Matei dă brațul d-nei Sevasta). Dar aceasta nu ne va împiedică să fim veseli.

Lenuța. Negreșit, negreșit, numai de vom avea timp.

(CORTINA)